

**IV Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Dwujęzycznymi
im. dra Tytusa Chałubińskiego
w Radomiu**

Przedmiotowe ocenianie z filozofii

**opracował
mgr Dariusz Rzepka**

I. Ogólne zasady przedmiotowego systemu oceniania z filozofii

A. Metody sprawdzania osiągnięć edukacyjnych z filozofii

1. Bieżące ocenianie postępów w nauce filozofii będzie dokonywane na podstawie:

- a) sprawdzianu;
(Sprawdzian powinien zostać zapowiedziany z tygodniowym wyprzedzeniem i poprzedzony powtórzeniem materiału, którego dotyczy sprawdzian. Dopuszczalne formy sprawdzianu to test, zestaw pytań, rozprawka, analiza tekstu filozoficznego. Ta forma oceniania będzie przeprowadzona przynajmniej raz w semestrze. Uczeń ma prawo poprawić każdy sprawdzian jeden raz, przy czym nie może otrzymać oceny gorszej niż za pierwszym razem. Uczeń nieobecny na sprawdzianie ma obowiązek napisania sprawdzianu w terminie wyznaczonym przez nauczyciela.)
- b) „kartkówki”
(„Kartkówka” nie musi być zapowiedziana i może obejmować zakres materiału trzech ostatnich lekcji.)
- c) odpowiedzi ustnej;
(Odpowiedź ustna może obejmować treści trzech ostatnich lekcji, za wyjątkiem lekcji powtórzeniowej, kiedy to nauczyciel wskazuje zakres materiału, którego ma dotyczyć powtórzenie, przez co zobowiązuje uczniów do przygotowania się z tego zakresu materiału. Szczególną formą odpowiedzi ustnej może być prezentacja lub wygłoszenie referatu na umówiony z uczniem wcześniej temat.)
- d) pracy domowej;
(w szczególności, jeżeli przynajmniej jeden ze sprawdzianów nie będzie w formie rozprawki lub eseju, każdy z uczniów powinien zostać oceniony na podstawie rozprawki lub eseju przygotowanego w domu);
- e) ponadto uczeń może być oceniony za aktywność na lekcjach, stosunek do przedmiotu oraz za pozalekcyjne rozwijanie zainteresowań filozoficznych, w szczególności za udział oraz osiągnięcia w olimpiadzie filozoficznej.

2. Skala ocen, wagi ocen, przełożenie punktacji sprawdzianu/kartkówki na ocenę:

a) skala ocen:

6	Celujący	Podczas oceniania bieżącego możliwe jest różnicowanie poszczególnych ocen znakami '+' i '-', które przeliczyć można do średniej ważonej przez dodanie do oceny odpowiednio: 0,5 oraz -0,25.
5	Bardzo dobry	
4	Dobry	
3	Dostateczny	
2	Dopuszczający	
1	Niedostateczny	

b) punktacja zadań na sprawdzianie może być niejednorodna, uzależniona od stopnia trudności i złożoności oraz jest prezentowana uczniom przed rozpoczęciem sprawdzianu.

- c) zasady przeliczania punktów zdobytych na sprawdzianie lub kartkówce na poszczególne oceny:

Ilość zdobytych punktów	Ocena	Pierwsze 3% danego przedziału (za wyjątkiem przedziału na ocenę niedostateczną) – do oceny dodawany jest '-'; ostatnie 5% danego przedziału – do oceny dodawany jest '+'. Aby uzyskać ocenę celującą na sprawdzianie, należy uzyskać minimum 90% punktów oraz rozwiązać zadanie dodatkowe 'na szóstkę'
0 - 39%	Niedostateczna	
40 - 54%	Dopuszczająca	
55 - 69%	Dostateczna	
70 - 84%	Dobra	
85 -100%	Bardzo dobra	

- d) oprócz ocen właściwych dopuszcza się ocenianie w formie '+' i '-', za aktywność podczas zajęć, branie udziału w pogadankach i dyskusjach. Uczeń otrzyma 2 '+' za wypowiedzi szczególnie trafne, nieszablonowe myślenie i transcendowanie treści objętych materiałem nauczania, a także za poprawne rozwiązanie dodatkowego zadania na sprawdzianie (jeżeli nie uzyska minimum punktów na ocenę celującą). Minus otrzyma uczeń, który nie potrafi odpowiedzieć na pytanie ze względu na nieuwagę na lekcji oraz za brak notatek z lekcji.
- e) plusy i minusy przelicza się następująco:
- o 3 '-': ocena niedostateczna;
  - o 3 '+': ocena dobra;
  - o 4 '+': ocena bardzo dobra;
  - o 6 '+': ocena celująca.
- f) wagi poszczególnych ocen:
- o osiągnięcia w olimpiadzie filozoficznej – 4,
  - o sprawdzian, rozprawka, esej – 3,
  - o prezentacja, referat, odpowiedź ustna, kartkówka – 2,
  - o zadania domowe, aktywność – 1;

3. Ocenianie klasyfikacyjne z filozofii:

- a) przed zakończeniem semestru nauczyciel wystawia każdemu z uczniów ocenę semestralną. Punktem wyjścia dla wystawienia oceny semestralnej będzie średnia ważona wszystkich ocen, zebranych przez uczniów ocen w trakcie bieżącego oceniania w danym semestrze, liczona według wzoru:
- o ocena semestralna = zaokrąglenie w dół (średnia ważona + 0,33);
- b) nauczyciel w przypadkach uzasadnionych (ocena postawy, zaangażowania, przygotowania do lekcji, pracy indywidualnej, innej, pozaszkolnej działalności ucznia związanej z filozofią), może wystawić ocenę inną, niż wynikającą ze średniej ważonej wyliczonej z ocen cząstkowych.
- c) uczeń ma prawo ubiegać się o poprawę oceny rocznej pod warunkiem, że:
- nie ma nieusprawiedliwionych nieobecności,
  - napisał sprawdziany w terminie
  - nie korzystał z niedozwolonych źródeł podczas oceny osiągnięć edukacyjnych.
- d) chęć poprawiania oceny uczeń zgłasza nauczycielowi nie później niż następnego dnia

po otrzymaniu informacji o ocenie przewidywanej. Poprawa oceny następuje w terminie nie późniejszym, niż dwa dni przed datą wystawienia ocen ostatecznych. Nauczyciel decyduje o formie poprawy i zakresie materiału (wiadomości i umiejętności), które będą poddane ponownej ocenie.

B. Przedmiot oceniania bieżącego z filozofii:

1. Wiedza:

- a) znajomość i rozumienie pojęć filozoficznych;
- b) znajomość i rozumienie poglądów poszczególnych filozofów i szkół filozoficznych;
- c) znajomość i rozumienie problemów poszczególnych dziedzin filozoficznych oraz ich podstawowych rozstrzygnięć;
- d) znajomość dzieł kultury, w szczególności literatury, korespondujących z poznanymi problemami i koncepcjami filozoficznymi.

2. Umiejętności:

- a) posługiwania się pojęciami filozoficznymi;
- b) analizowania problemów filozoficznych oraz poglądów i dokonywania ich syntezy;
- c) porównywania i zestawiania ze sobą różnych koncepcji filozoficznych;
- d) pracy z tekstem źródłowym, jego interpretacji;
- e) odnajdywania przesłanek i wyciągania konsekwencji danego rozumowania;
- f) logicznego myślenia;
- g) precyzyjnego formułowania myśli;
- h) wyszukiwania i selekcjonowania informacji;
- i) tworzenia notatek;
- j) korelowania wiedzy filozoficznej z wiedzą zdobytą na innych przedmiotach;
- k) odnoszenia zagadnień filozoficznych do rzeczywistości;
- l) opisu rzeczywistości w kategoriach filozoficznych.

3. Postawa:

- a) twórcze myślenie;
- b) samodzielność;
- c) zaangażowanie i aktywność na zajęciach;
- d) udział w dyskusjach i ćwiczeniach;
- e) postępy w zdobywaniu wiedzy i umiejętności;
- f) kultura i styl wypowiedzi tak ustnej, jak i pisemnej;
- g) przygotowanie do lekcji;
- h) udział w olimpiadzie filozoficznej.

C. Przygotowanie ucznia do zajęć

1. Uczeń ma obowiązek być przygotowanym do każdego zajęcia.
2. Powinien prowadzić zeszyt przedmiotowy i mieć go na każdej lekcji. Pisemne prace domowe, jeżeli nauczyciel nie zdecyduje inaczej, powinny być odrabiane w zeszycie przedmiotowym. Podczas lekcji uczeń samodzielnie sporządza notatki.
3. Podczas lekcji uczniowie powinni mieć przynajmniej jeden podręcznik na ławkę.
4. Uczeń powinien być gotowym do przedstawienia nabytej wiedzy i zdobytych

umiejętności w formie pisemnej lub ustnej z zakresu materiału obejmującego trzy ostatnie lekcje.

5. Uczeń może być raz nieprzygotowany w ciągu semestru. Nieprzygotowanie może polegać na braku gotowości do poddania się sprawdzeniu jego bieżących osiągnięć edukacyjnych, braku odrobionej pracy domowej, braku zeszytu.
6. Fakt nieprzygotowania uczeń może zgłosić nauczycielowi tylko na początku lekcji.
7. Zgłoszenie nieprzygotowania do lekcji nie zwalnia od konieczności pisania sprawdzianu, jeżeli ten był zapowiedziany wcześniej.
8. Zabronione jest podczas sprawdzania osiągnięć edukacyjnych korzystanie z podpowiedzi, ściągawek oraz urządzeń elektronicznych (telefony, tablety, komputery, etc.). Podobnie, w przypadku rozprawki i eseju przygotowywanych w domu niedozwolony jest plagiat (dotyczy to zarówno całości, jak i fragmentów pracy), przedstawianie cudzej twórczości, jako własnej. Dozwolone i wskazane jest w takich pracach odwoływanie się do innych autorów i ich cytowanie, z zastrzeżeniem konieczności właściwego udokumentowania tych odniesień. Sankcją za wykryte próby tego rodzaju nieuczciwości jest ocena niedostateczna.

II. Zakresy wymagań dla uzyskania poszczególnych ocen z filozofii.

A. Ocena dopuszczający

1. Uczniowie znają:
  - a) podstawowe pojęcia filozoficzne,
  - b) podstawowe tezy poszczególnych koncepcji filozoficznych,
  - c) podstawowe zagadnienia filozoficzne;
2. Uczniowie potrafią z pomocą nauczyciela:
  - a) posługiwać się pojęciami filozoficznymi,
  - b) analizować proste problemy filozoficzne,
  - c) analizować proste teksty filozoficzne,
  - d) konstruować proste rozumowania logiczne;

B. Ocena dostateczny

1. Uczniowie spełniają kryteria na ocenę dopuszczający oraz
2. rozumieją:
  - a) podstawowe pojęcia filozoficzne,
  - b) podstawowe tezy poszczególnych koncepcji filozoficznych,
  - c) podstawowe zagadnienia filozoficzne;
3. potrafią samodzielnie, bądź z niewielkim ukierunkowaniem nauczyciela:
  - a) posługiwać się pojęciami filozoficznymi,
  - b) analizować proste problemy filozoficzne,
  - c) konfrontować ze sobą przeciwstawne stanowiska filozoficzne,
  - d) analizować i interpretować proste teksty filozoficzne,
  - e) konstruować proste rozumowania logiczne.

C. Ocena dobry

1. Uczniowie spełniają kryteria na ocenę dostateczny oraz
2. rozumieją:
  - a) związki problematyki filozoficznej z rzeczywistością,
  - b) powiązania poszczególnych koncepcji filozoficznych;

3. potrafią:
  - a) analizować problemy filozoficzne o średnim stopniu trudności,
  - b) analizować i interpretować teksty filozoficzne,
  - c) dokonywać syntez i uogólnień,
  - d) opisywać rzeczywistość w kategoriach filozoficznych,
  - e) powiązać problematykę filozoficzną z wiedzą z innych dziedzin;
4. dbają o styl i precyzję swoich wypowiedzi;
5. wykazują się zaangażowaniem i aktywnością na zajęciach.

D. Ocena bardzo dobry

1. Uczniowie spełniają kryteria na ocenę dobry oraz
2. rozumieją związki filozofii w jej rozwoju historycznym z rozwojem społeczeństw, nauki i kultury;
3. potrafią:
  - a) swobodnie posługiwać się kategoriami filozoficznymi,
  - b) analizować problemy filozoficzne o wysokim stopniu trudności,
  - c) samodzielnie konstruować argumenty bądź kontrargumenty względem tez i stanowisk filozoficznych,
  - d) precyzyjnie formułować myśli,
  - e) przedstawić zmiany jakie dokonywały się w rozumieniu pojęć filozoficznych,
  - f) znaleźć korelację między koncepcjami filozoficznymi a literaturą oraz innymi dziedzinami sztuki danej epoki,
  - g) zająć własne stanowisko w odniesieniu do diskutowanych problemów i właściwie je uzasadnić;
4. wykazują się:
  - a) twórczym myśleniem,
  - b) samodzielną oceną poszczególnych tez filozoficznych i właściwie ją uzasadniają,
  - c) wysoką kulturą wypowiedzi:
5. w pełni opanowali treści i osiągnęli cele kształcenia przewidziane programem nauczania.

E. Ocena celujący

1. Uczniowie spełniają kryteria na ocenę bardzo dobry oraz
2. samodzielnie prowadzą dociekania filozoficzne, wykraczając poza program nauczania;
3. samodzielnie sięgają do źródeł i opracowań w celu pogłębienia swego rozumienia poszczególnych zjawisk filozoficznych;
4. znają przynajmniej w zarysie wybrane przez siebie systemy filozoficzne nie objęte programem nauczania – filozofia średniowieczna, nowożytna i współczesna oraz filozofia spoza naszego kręgu kulturowego;
5. formułują oryginalne wnioski;
6. biorą udział w olimpiadzie filozoficznej i mają w niej osiągnięcia;
7. uczestniczą w innych formach pozaszkolnego życia filozoficznego.

F. Ocena niedostateczny:

1. Uczniowie nie spełniają w sposób zadowalający kryteriów na ocenę dopuszczający oraz
2. nie opanowali wiadomości koniecznych do kontynuowania nauki;
3. nie czynią postępów w przyswajaniu wiadomości i umiejętności przewidzianych na lekcje filozofii, w szczególności nie uzupełniają braków w wykształceniu filozoficznym;
4. są bierni na lekcjach i niesystematyczni;

5. wykazują lekceważący stosunek do lekcji filozofii.

G. Realizując program nauczania „Spotkania z filozofią” - zakres podstawowy dla liceum i technikum nauczyciel uwzględni podczas określenia wymagań na poszczególne oceny zakresy treści, zagadnień i pytań zawartych w dokumencie „WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY DO PROGRAMU NAUCZANIA „SPOTKANIA Z FILOZOFIĄ” DLA LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO I TECHNIKUM”, przygotowanym przez autorów programu nauczania, który to dokument stanowi załącznik nr 1.

III. Dostosowanie wymagań do możliwości uczniów.

A. Uczniowie posiadający opinię poradni psychologiczno – pedagogicznej:

1. Nauczyciel respektuje zalecenia poradni i dostosowuje zarówno wymagania, jak i ocenianie odpowiednio do dysfunkcji:
  - a) dysleksja:
    - wyraźne pisanie na tablicy terminów filozoficznych, imion filozofów;
    - upewnienie się, że uczeń z dysleksją na bieżąco rozumie zagadnienia poruszane na lekcji;
    - wydłużenie czasu na odpowiedź i napisanie sprawdzianu , jeżeli to konieczne, podział postawionego zadania na części;
  - b) dysortografia:
    - nauczyciel nie obniża uczniowi oceny za błędy ortograficzne
  - c) dysgrafia:
    - jeżeli nauczyciel nie może odczytać pracy ucznia, prosi go o odczytanie, ewentualnie o odpowiedź ustną.

B. Uczniowie zdolni, ambitni i wykazujący zainteresowanie filozofią

1. Nauczyciel stwarza warunki do rozwijania zainteresowań filozoficznych wykraczających poza program nauczania poprzez:
  - a) wskazanie odpowiedniej literatury i innych źródeł pozwalających pogłębić znajomość filozofii;
  - b) przygotowywanie dodatkowych, nieobowiązkowych zadań;
  - c) konsultacje indywidualne;
  - d) zachętę do wzięcia udziału w olimpiadzie filozoficznej;
  - e) przygotowanie na sprawdzian (oraz do odpowiedzi ustnej) dodatkowego pytania ('na szóstkę') wykraczającego poza program nauczania;
  - f) dodatkowe zajęcia koła filozoficznego (o ile będzie odpowiednio duża grupa chętnych)

WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY DO PROGRAMU NAUCZANIA „SPOTKANIA Z FILOZOFIĄ” DLA LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO I TECHNIKUM

Wymagania na ocenę wyższą obejmują również wymagania na ocenę niższą.

Uczeń spełnia wszystkie wymagania niezbędne do uzyskania stopnia niższego,

a ponadto

Numer i temat lekcji	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna)	Wymagania rozszerzające (ocena dobra)	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)	Wymagania wykraczające (ocena celująca)
	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
1. Czym jest filozofia? Definicja i działy filozofii	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pochodzenie nazwy „filozofia” • wymienia dziedziny filozofii 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia pytania filozoficzne od innych rodzajów pytań 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje zagadnienie bezinteresowności poznania filozoficznego 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady sformułowanych w historii filozofii dylematów filozoficznych 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie formułuje pytania filozoficzne • proponuje własne wyjaśnienie zagadnienia bezinteresowności poznania • bierze udział w dyskusji na temat znaczenia filozofii w życiu człowieka
2. Myślenie filozoficzne, potoczne, naukowe. Rodzaje myślenia	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia terminy: <i>światopogląd</i>, <i>myślenie potoczne</i>, <i>ideologia</i>, <i>myślenie mityczne</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje różnice między filozofią a religią, sztuką i nauką 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje zjawisko konformizmu poznawczego • przytacza argumenty przeciw „czystemu myśleniu” 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje powiązania filozofii i innych dziedzin życia człowieka • wskazuje na współczesne przykłady obecności myślenia mitycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy wypowiedź piętnującą lenistwo intelektualne

<p>3. Czy słowa coś znaczą? Elementy logicznej analizy wypowiedzi</p>	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje funkcje wypowiedzi • wyjaśnia terminy: <i>zdanie w sensie logicznym, sugestia, truizm, wypowiedź mętna</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje przyczyny niejasności wypowiedzi • wyjaśnia podział na zdania syntetyczne i analityczne 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady wypowiedzi zawierających sugestie i krytycznie je analizuje 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady – inne niż omówione w podręczniku lub na lekcji – funkcji wypowiedzi • przekształca wypowiedzi mętne w zdania w sensie logicznym 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje własne przykłady zdań analitycznych i syntetycznych (zarówno prawdziwych, jak i fałszywych) • tworzy przykłady zadań zawierających paradoksy
<p>4. Co jest czym? Definiowanie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia definicje sprawozdawcze i projektujące • charakteryzuje budowę definicji klasycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia błędy definicji sprawozdawczych 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje filozoficzną i praktyczną wartość definiowania 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje problemy związane z formułowaniem definicji realnych • podaje własne przykłady poszczególnych typów błędów w definiowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa i koryguje błędy zawarte w definicjach • świadomie tworzy definicje zawierające błędy i poddaje je dyskusji
<p>5. Jak wyrazić i uzasadnić swoje przekonania? Argumentacja i dyskusja jako narzędzia filozoficzne</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i omawia podane w podręczniku rodzaje argumentacji • podaje cechy dobrej dyskusji 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje warunki akceptowalności omówionych argumentacji 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje krytyki argumentacji nieracjonalnej i nieuczciwej 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje inne niż omówione w podręczniku lub na lekcji rodzaje argumentacji, zarówno uczciwej, jak i nieuczciwej • podaje przykłady wypowiedzi, które mogą zostać ocenione jako argumenty poprawne lub niepoprawne 	<ul style="list-style-type: none"> • uczestniczy w dyskusji merytorycznej • proponuje zagadnienia do dyskusji

Powtórzenie wiadomości z rozdziału I	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia podstawowe pojęcia związane z myśleniem filozoficznym 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady zagadnień z zakresu poszczególnych dziedzin filozofii 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zróżnicowanie źródeł ludzkiej wiedzy 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia relacje między historycznymi i kulturowymi źródłami filozofii • konstruuje własne przykłady poszczególnych typów argumentacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje etyczne racje na rzecz racjonalnego argumentowania
6. Czy światem rządzą zasady? <i>Arché</i> i początki filozofii	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia określenie „filozofowie przyrody” 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia koncepcje <i>arché</i> u filozofów jońskich i Pitagorasa 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje społeczny, kulturowy i geograficzny kontekst kształtowania się pierwszych koncepcji filozoficznych • podaje różne rozumienia wyrazów „natura” i „przyroda” 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje argumenty na rzecz własnego rozumienia <i>arché</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • bierze udział w dyskusji na temat zasadności poszukiwania <i>arché</i>
7. Lepsza jest zmienność czy stałość? Heraklit kontra Parmenides	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnia koncepcje <i>arché</i> w filozofii Heraklita i Parmenidesa 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na cechy bytu i niebytu w koncepcji Parmenidesa • zestawia koncepcję procesualizmu Whiteheada z koncepcją wariabilizmu Heraklita 	<ul style="list-style-type: none"> • przytacza metodę redukcji do absurdu i omawia „paradoks strzały” • wskazuje na wątki myśli Heraklita i Parmenidesa w filozofii Empedoklesa 	<ul style="list-style-type: none"> • przytacza przykłady zastosowania koncepcji wariabilizmu i statyzmu w myśleniu codziennym 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy wypowiedź będącą apologią koncepcji wariabilizmu lub statyzmu • bierze udział w dyskusji na temat przewagi jednego ze źródeł poznania: doświadczenia lub rozumu

8. Świat składa się z atomów. Grecy i początki nauki	<ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy koncepcji atomizmu u Demokryta 	<ul style="list-style-type: none"> omawia różnice w pojmowaniu bytu przez Leucypa i eleatów 	<ul style="list-style-type: none"> odtwarza losy koncepcji atomistycznej w filozofii i nauce wskazuje cechy metody empirycznej 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje rozumienie atomu u Demokryta, w nauce nowożytnej i współczesnej 	<ul style="list-style-type: none"> rozważa kwestię wolności woli w świecie zdeterminowanym przez atomy
9. Czy można poznać świat? Metoda Sokratesa i idealizm Platona	<ul style="list-style-type: none"> rozdziela określenia: <i>wiedza subiektywna</i> i <i>wiedza obiektywna</i> określa cechy metody majeutycznej 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia platońską krytykę postrzegania zmysłowego wyjaśnia platońskie rozróżnienie na świat idei i świat rzeczy 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje proces anamnezy jako podstawę platońskiej teorii poznania 	<ul style="list-style-type: none"> rekonstruuje polityczne przemiany w Atenach w V/IV w. p.n.e. jako tło dla filozofii Platona wykazuje przekształcenia platońskiej teorii poznania względem filozofii Sokratesa 	<ul style="list-style-type: none"> przeprowadza rozmowę na dowolny temat za pomocą metody majeutycznej
10. Jak poznawać świat różnorodnych rzeczy? Realizm metafizyczny Arystotelesa	<ul style="list-style-type: none"> opisuje koncepcję realizmu metafizycznego 	<ul style="list-style-type: none"> omawia arystotelesowską krytykę teorii idei wskazuje na Arystotelesa jako na myśliciela łączącego wiedzę filozoficzną i naukową 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje dualizm jako koncepcję filozoficzną wymienia rodzaje przyczyn i określa koncepcję celowości natury 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje różnice między myślą Platona a Arystotelesa w kwestii teorii wiedzy i metafizyki uzasadnia występowanie różnych dualizmów w systemie Arystotelesa 	<ul style="list-style-type: none"> podaje argumenty przeciw koncepcji celowości natury omawia rodzaje przyczyn na przykładach innych niż omawiane w podręczniku i na lekcji

11. Ile waży wiedza? Filozofia a nauka nowożytna	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje materializm jako pogląd ontologiczny na tle innych koncepcji 	<ul style="list-style-type: none"> • rekonstruuje przemiany pojęcia materii w filozofii i nauce nowożytnej • opisuje założenia i problemy materializmu mechanistycznego i naturalistycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia postulaty empiryzmu i opisuje koncepcję idoli Bacona • wskazuje na różnice między dedukcją a indukcją w dochodzeniu do wiedzy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia różnice między organiczną a mechaniczną wizją świata i społeczeństwa • omawia baconowskie typy idoli i podaje współczesne egzemplifikacje 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy wypowiedź na temat skutków stosowania metody naukowej w różnych dziedzinach życia • podaje inne niż omówione w podręczniku i na lekcji przykłady rozumowania dedukcyjnego i indukcyjnego
12. Czy filozofia to tylko przypisy do Platona? Idealizm platoński w późniejszych epokach	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje idealizm jako system filozoficzny 	<ul style="list-style-type: none"> • rekonstruuje racjonalistyczne wątki w filozofii Kartezjusza 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia napięcie między wątpieniem a poszukiwaniem pewności w koncepcji Kartezjusza • wyjaśnia stwierdzenie Berkeleya „Istnieć to być postrzeganym” na tle jego poglądów • przedstawia koncepcję rozwoju Ducha Absolutnego u Hegla i jego fazy 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje syntezy rozwoju idealizmu w filozofii nowożytnej • samodzielnie interpretuje stwierdzenie Berkeleya „Istnieć to być postrzeganym” w odniesieniu do wybranych przemian kultury współczesnej 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy wypowiedź na temat przemian wybranego elementu życia społecznego, które odnoszą się do faz rozwoju Ducha Absolutnego

<p>13. Czy w ogóle możemy coś wiedzieć? Sceptycyzm, czyli o wątpieniu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • określa tło powstania filozofii sceptycznej • zestawia poglądy sceptyków oraz Platona i Arystotelesa na naturę poznania 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje „postawę sceptyczną” Pyrrona i Sekstusa Empiryka oraz porównuje ją ze sceptycyzmem Montaigne’a 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia sceptyczną krytykę wnioskowania logicznego 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie podaje przykłady krytycznych sądów na temat możliwości poznania zmysłowego, empirycznego i racjonalnego • wskazuje na związek sceptycznej teorii poznania i etyki 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy wypowiedź porównującą sceptycyzm Kartezjusza i Montaigne’a
<p>Powtórzenie wiadomości z rozdziału II</p>	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje przemiany poglądów w kwestii poszukiwania <i>arché</i> przez filozofów starożytnych • porównuje typy idealizmów 	<ul style="list-style-type: none"> • zestawia idealizm, realizm i sceptycyzm jako koncepcje ontologiczne i teoriopoznawcze 	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadza krytykę poglądów Demokryta z perspektywy filozofii Platona 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie wczesnych filozofów greckich dla rozwoju wielkich systemów filozoficznych Platona i Arystotelesa • wskazuje wątki idealistyczne, realistyczne i sceptyczne obecne we współczesnej kulturze 	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadza krytykę poglądów Platona z perspektywy filozofii Demokryta

14. Wiedza o człowieku. Zwrot etyczny w filozofii starożytnej	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje podział duszy w filozofii platońskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje koncepcje intelektualizmu etycznego Sokratesa i jego przemiany u Platona 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie sokratejskich haseł „poznaj samego siebie” oraz „wiem, że nic nie wiem” na tle wiedzy uzyskanej z poprzednich części podręcznika, szczególnie filozofii jońskiej i sceptycyzmu 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje inne niż omówione w podręczniku i na lekcji przykłady absolutyzmu moralnego • formułuje wypowiedź o znaczeniu obrazu śmierci Sokratesa dla filozofii platońskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie tworzy wypowiedź na temat „Dlaczego ludzie czynią zło?”
15. Gdzie znajduje się złoty środek? Szczęśliwe życie według Arystotelesa	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia koncepcję eudajmonizmu • charakteryzuje podział dóbr w etyce Arystotelesa 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje warunki cnotliwego życia w koncepcji Arystotelesa i wymienia rodzaje cnót 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia zasadę „złotego środka” jako podstawę cnót etycznych • podaje przykłady użycia wyrazów „szczęście” i „dobro” zaczerpnięte ze współczesnego życia społecznego 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje różnicę w pojmowaniu dobra przez Platona i Arystotelesa 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, dlaczego tylko działania dobrowolne są podstawą do formułowania ocen etycznych

<p>16. Przyjemność czy spokój? Filozofia życia według epikurejczyków i stoików</p>	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje etykę hedonistyczną na tle koncepcji filozoficznych Epikura • rozróżnia rodzaje przyjemności w etyce hedonistycznej • wymienia typy dzielności według stoików 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje lęków – przeszkód na drodze do szczęścia • wskazuje następców etyki epikurejskiej i stoickiej 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia stoicką koncepcję szczęścia i zestawia ją z koncepcją epikurejską • przedstawia warunki apatii jako stanu duchowej równowagi 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje możliwe negatywne konsekwencje stanu apatii w rozumieniu stoików 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy wypowiedź na temat relacji między spokojem a szczęściem • inicjuje dyskusję na temat sensu cierpienia
<p>Powtórzenie wiadomości z rozdziału III</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia główne nurty etyki starożytnej 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia różnice i podobieństwa między etyką Arystotelesa i stoików 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia w wybranych koncepcjach etycznych prowadzące do nieszczęśliwego życia 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje poglądy na udział emocji i rozumu w życiu człowieka w wybranych koncepcjach etycznych • wykazuje i opisuje różnice etyczne między konsekwencjalizmem a deontologizmem oraz ich następstwa 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy wypowiedź na temat ograniczeń absolutyzmu moralnego jako koncepcji etycznej

<p>17. Co to znaczy, że coś ma wartość? Wprowadzenie do aksjologii</p>	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zakres aksjologii jako działu filozofii • wymienia sposoby istnienia wartości 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia ogólną definicję wartości i podział na wartości pozytywne i negatywne oraz wartości deklarowane i realizowane 	<ul style="list-style-type: none"> • przytacza poglądy Schelera i Ingardena na hierarchię wartości • omawia poglądy na temat celowości wartości 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady hierarchii wartości, które funkcjonują w jego otoczeniu lub w społeczeństwie • przytacza sposoby rozumienia wyrażenia „wartość” z dziedzin wiedzy innych niż filozofia 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy wypowiedź, w której argumentuje za relatywizmem lub absolutyzmem aksjologicznym
<p>18. Co możemy wiedzieć o bogach? Filozofia a religia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>dogmat, antropomorfizm, panteizm, ateizm, deizm</i> • omawia krytykę politeizmu w filozofii Platona i Arystotelesa 	<ul style="list-style-type: none"> • przytacza argumenty za istnieniem Boga według Tomasza z Akwinu • określa związek między filozofią Platona i Arystotelesa a filozofią myślicieli chrześcijańskich (Augustyn Aureliusz i Tomasz z Akwinu) 	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnia poglądy na naturę Boga w koncepcjach Kartezjusza, Berkeleyya i Kanta • opisuje relacje między politeizmem, monoteizmem oraz panteizmem 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia różnicę między religią a filozofią • dokonuje próby krytyki argumentów na istnienie Boga przedstawionych przez Tomasza z Akwinu 	<ul style="list-style-type: none"> • bierze udział w dyskusji na temat znaczenia religii w życiu człowieka
<p>19. Czy piękno jest w oku patrzącego? Narodziny estetyki</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>estetyka, kalokagatia</i> • omawia koncepcję piękna według Platona i Plotyna 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia argumenty na rzecz koncepcji piękna obiektywnego • przedstawia argumenty na rzecz koncepcji piękna subiektywnego 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na teorię estetyczną Kanta jako sposób pogodzenia koncepcji piękna subiektywnego i obiektywnego 	<ul style="list-style-type: none"> • określa rolę myślenia matematycznego w koncepcji piękna obiektywnego • podaje przykłady dzieł artystycznych, które zrywają z Wielką Teorią Piękna i podkreślają rolę indywidualnego geniuszu artysty 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje i uzasadnia swoje stanowisko w sporze między obiektywnym a subiektywnym

20. Czy to jest sztuka? Pojęcie sztuki na przestrzeni wieków	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rozumienie sztuki jako <i>téchnē</i> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sztuka maniczna, sztuki wyzwolone, sztuki mechaniczne, sztuki piękne, katharsis, mimesis, performance, happening, sztuka abstrakcyjna</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia platońskie zarzuty wobec sztuki • rekonstruuje koncepcję sztuki w filozofii Arystotelesa 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia dylematy filozoficzne związane z umiejscowieniem poezji wśród innych sztuk • podaje argumenty myślicieli nowożytnych na rzecz zaliczenia dzieła artysty w ramy sztuki • podaje argumenty sformułowane w ramach awangardy z pierwszej poł. XX w. kwestionujące sposoby uznawania dzieła artysty za dzieło sztuki 	<ul style="list-style-type: none"> • argumentuje na rzecz wybranej przez siebie koncepcji sztuki • podaje i analizuje inne niż zawarte w podręczniku przykłady dzieł, które mogą reprezentować omówione koncepcje sztuki 	<ul style="list-style-type: none"> • bierze udział w dyskusji na temat dzieł, dzięki którym współczesny człowiek przeżywa <i>katharsis</i>
Powtórzenie wiadomości z rozdziału IV	<ul style="list-style-type: none"> • omawia podstawowe kryteria wartościowania • charakteryzuje relacje między filozofią a religią 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza spór między subiektywistami a obiektywistami w kwestii piękna 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje koncepcję sztuki według Arystotelesa z ujęciem innych filozofów 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na związek estetyki z innymi dziedzinami życia w koncepcjach wybranych filozofów • dokonuje oceny dzieła sztuki z perspektywy wybranej koncepcji filozoficznej 	<ul style="list-style-type: none"> • argumentuje na rzecz istnienia lub nieistnienia boga